

1.1 Asmens tapatybė

 1 uždutis. Naudodamiesi žodynais, enciklopedija (žr. *Naudingos nuorodos*), išsiaiškinkite, kas yra *tapatybė*, *identitetas*.

Tapatybė – _____

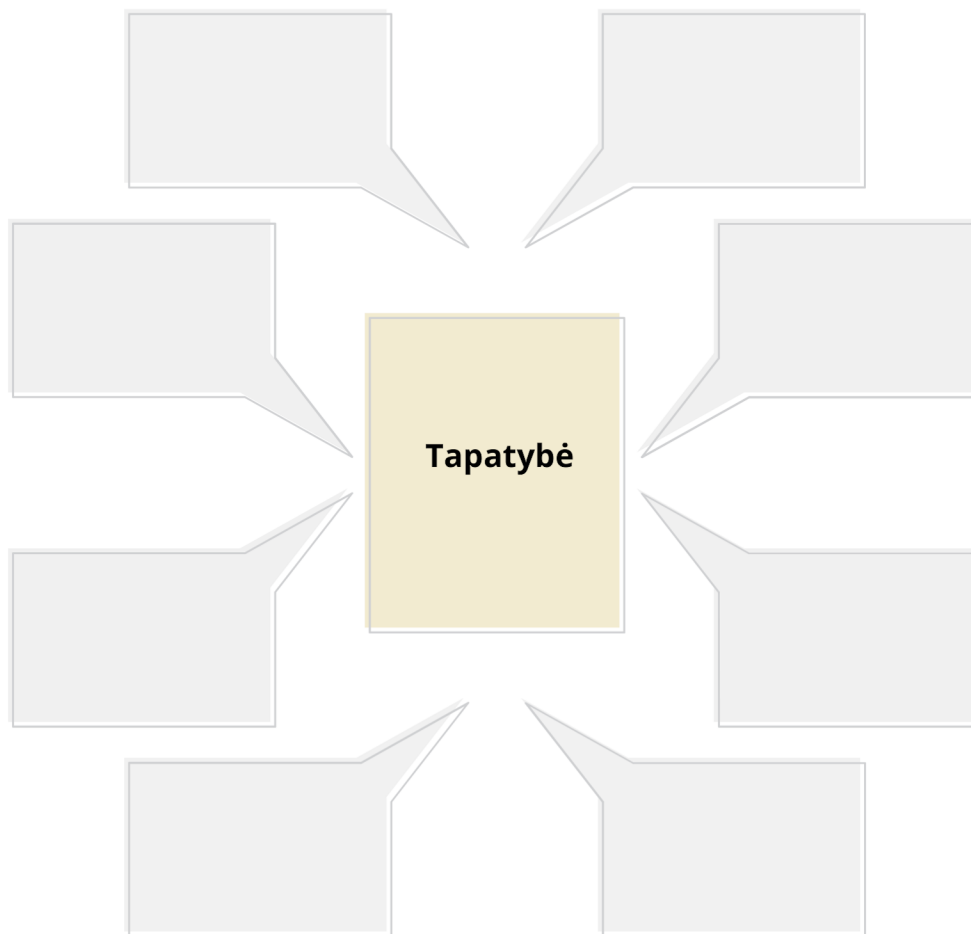
Identitetas – _____

 2 uždutis. Iš žodžių sąrašo pasirinkite 6–8 žodžius, susijusius su sąvoka *tapatybė*, ir įrašykite juos į mąstymo žemėlapij.

Žodžių sąrašas:

savitumas, bendrumas, individualumas, vienodumas, išskirtinumas, skirtingumas, unikalumas, autentiškumas, panašumas, identiškumas, kitoniškumas, paprastumas, ypatingumas.

3 uždutis. Remdamiesi mąstymo žemėlapiu ir bendradarbiaudami, užbaikite sakinius.

1. *Tapatybė* – tai žmogaus (kas?) _____

2. *Tapatybė* rodo žmogaus (ką?) _____

3. Kai suprantame savo *tapatybę*, juntame ir suvokiame savo (ką?) _____

1.1 Asmens tapatybė

Suprasti savo tapatybę svarbu kiekvienam žmogui. Jau žinote, kad ją pajuntame, atrandame, suvokiame savęs klausdami: *Kas aš esu? Koks mano charakteris? Kokios mano mintys, įsitikinimai? Ką apie mane sako mano jausmai, mintys, veiksmai ir poelgiai? Ką žinau apie save ir ko dar nežinau, nesuprantu? Kuo aš skiriuosi nuo kitų? Kaip keičiuosi? Kaip kinta mano požiūris į pasaulį ir žmones? Kas man svarbu? Kokios mano vertybės, talentai? Kokia asmenybe esu, tampu ar siekiu tapti?*

 4 užduotis. Pasiskirstę į 4 grupes, perskaitykite samprotavimus apie žmogaus tapatybę ir pasirinktu būdu atsakykite į klausimus, atlikite užduotis.

1. Arvydas Šliogeris, lietuvių filosofas

- Skaitydami pasibraukite svarbias mintis ir nesuprantamus žodžius.
- Remdamiesi žodynu, išsiaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Pasaulis prasideda nuo manęs. Iš mano giliojo Aš į visas puses išeina keliai ir keleliai; aš pats nutiesiu tuos takus, kuriais išeinu į pasaulį. Žinoma, tai nereiškia, kad esu pasaulio kūrėjas, jo valdovas ar savininkas. Tačiau kuo turtingesnis mano Aš, kuo jis gilesnis ir kūrybiškesnis, tuo daugiau gijų sieja mane su daiktais ir žmonėmis, kurie yra man atrama ir teikia mano gyvenimui prasmę. Juk man pasaulis egzistuoja tiek, kiek jis yra prasmingas, o prasmę jam duodu aš pats. Todėl pasaulis visų pirma yra mano pasaulis ir jis išties prasideda nuo manęs. Kito, ne mano pasaulio aš neturiu, nes paprasčiausiai nieko apie jį nežinau <...>. Tačiau jei stoviu pasaulio pradžioje, ar turiu manyti, kad pasaulis baigiasi manimi, kad jis yra tik manyje, tarsi koks šešėlinis marionėčių spektaklis, kurį tvarkau, kaip noriu <...>. Priešingai: Save aš atrandu tik atrasdamas pasaulį, o kadangi pasaulis yra visa tai, kas nesu aš, šią mintį galima nusakyti taip: Save randu tik surasdamas Kitą. Negana to, Save randu tik po to, kai jau esu suradęs Kitą. Kas norima pasakyti šiais, atrodytų, mįslingais žodžiais? Labai paprastas, kiekvienam pažįstamas ir kiekvieno patirtas dalykas. Jis paaiškės, pabandžius prisiminti savo vaikystę, tą metą, kai pirmąsyk atrandi pasaulį, vadinasi, Kitą ir Save, savo tikrąjį Aš, atrandi, tiksliau pasakius – randi, nes Save aš visada randu su Kitu.

Arvydas Šliogeris „Apie save ir kitą“

Klausimai ir užduotys

1. Kur prasideda pasaulis?
2. Kas lemia stipresnius žmogaus ryšius su daiktais ir kitais žmonėmis?
3. Kas suteikia pasauliui prasmę?
4. Kada žmogus randa save?
5. Kodėl autorius siūlo prisiminti vaikystę?
6. Užrašykite pagrindinę teksto mintį.

1.1 Asmens tapatybė

2. Jūratė Baranova, lietuvių filosofė

Prieš sutikdamas kitą žmogų, kiekvieną rytą atsibudęs „sutinku“ pats save. Prisimenu savo sapnus, apgalvoju vakarykščią dieną, planuoju šiandieną. Pajuntu pats save tiesiogiai. Jeigu sergu ar blogai jaučiuosi – visų pirma pajuntu kūną. Jei jaučiuosi gerai, tačiau vakar susipykau su draugu ar mylimu žmogumi, jaučiuosi taip, tarsi skaudėtų sielą. Kartais pasijuntu bejėgis, vienišas, apleistas ir nereikalingas.

Jei viskas klojasi gerai, atvirkščiai, jaučiu energiją, galią. Puoselėju svajones ir kuriu planus. Kas yra tas Aš, kuris slypi už kiekvieno mano veiksmo, ketinimo ar minties? Kur galiu save sutikti? Juokingas klausimas. Tačiau jis kilo ne vienam filosofui, poetui, rašytojui. <...> Prancūzų filosofas Mišelis Montenis <...> vienoje knygoje rašė: „Man svarbiau pažinti save, o ne Ciceroną.“ Tai jis pavadino savęs tyrimu, arba savistaba, – introspekcija. <...> Jis pastebėjo, kad savistaba sudvejina asmenį į Aš, kuris stebi, ir Aš, kurį stebi. Ir labai sunku surasti šių dviejų Aš darną. <...> „Aš negaliu apibūdinti savęs vienu žodžiu.“ Neišsigąskite, jei ir Jums taip nutiks. Galbūt, pradėję mąstyti apie savąjį Aš tapatumą, imsite vis labiau abejoti, kuo anksčiau buvote tvirtai įsitikinę. Asmuo keičiasi. Juk vaikystėje dažnai tapatinamės su profesijomis <...>. Vienas nori būti kosmonautu, kitas – laikanešiu. <...> Galiausiai tampame tuo, kuo galbūt nė nesitikėjome. Gal net niekada neįstengiamo iki galo suprasti, kas slypi mumyse. Žmogus iš tiesų yra ne tik kitiems, bet ir sau šiek tiek paslaptis. Kartais atrodo, kad jau supranti, kas esi. Kitą akimirką šis supratimas išsisklaido. Nieko baisaus. Galbūt Aš tapatybę grindžia ne rezultatas, o pats ieškojimas. Tai įdomu.

Jūratė Baranova „Filosofinė etika: aš ir tu, X–XI kl.“

Klausimai ir užduotys

1. Kas kiekvieną rytą nubudus nutinka žmogui?
2. Ką reiškia *pajusti save tiesiogiai*?
3. Koku tikslu autorė mini prancūzų filosofą Mišelį Montenį?
4. Kas yra *introspekcija*?
5. Kodėl kyla abejonių mąstant apie savąjį Aš?
6. Užrašykite pagrindinę teksto mintį.

3. Andrius Katarskis, lietuvių psichologas

Identitetas trumpiau – tapatybė. Psichologas E. Eriksonas identitetą apibūdina kaip subjektyvų jausmą ir savęs įsivaizdavimą. Psichoterapeutas E. Spinelli tapatybę (angl. *self*) supranta kaip žinias, įgytas per santykį su aplinkiniu pasauliu, įsitikinimus ir nuomonę apie save.

Kadangi santykis su pasauliu nuolat kinta, savęs apibrėžti galutinai ir nekintamai negalime. Galima būtų sakyti, kad aš esu *esantis kitime*. Kalbant apie tapatybę, anot E. Spinelli, reikėtų vartoti ne daiktavardžius, o veiksmažodžius, nes žmogus yra *nuolat tampantis*.

Pagal Andrių Katarskį „Tapatybės krizė. Kas aš?“

1.1 Asmens tapatybė

Klausimai ir užduotys

1. Kaip tapatybę apibrėžia autoriaus minimas psichologas E. Eriksonas?
2. Kokia yra psichoterapeuto E. Spinelli tapatybės samprata?
3. Kodėl savęs žmogus negali galutinai apibrėžti?
4. Kodėl, anot E. Spinelli, kalbant apie tapatybę reikia vartoti veiksmažodžius?
- ! 5. Kaip manote, kodėl autorius, kalbėdamas apie tapatybę, mini kitus psichologus?
- 6. Užrašykite pagrindinę teksto mintį.

4. Leonidas Donskis, lietuvių filosofas

Vis dėlto bene svarbiausia yra mūsų tapatybės samprata. Dauguma lietuvių vis dar tiki, kad tapatybė yra paveldima ir kad egzistuoja objektyvūs kriterijai, leidžiantys žmones priskirti tam tikrai grupei ar kategorijai. Be abejo, tai iliuzija. Ne tik todėl, jog žmonės – ne vabzdžiai, kad juos klasifikuotum ir rūšiuotum. <...> dabarties pasaulyje <...> tapatybė nustojo buvusi priskiriamu ar paveldimu dalyku. Tapatybę tokiame pasaulyje sąmoningai pasirenkame. <...> Tapatybė yra įtampų kupinas savęs ir mus supančio pasaulio išsiaiškinimo bei supratimo laukas, kuriame susikerta tai, ką apie mus mano ir sako kiti, ką apie save manome ir kalbame mes patys ir kuo mes patys norime būti. Galiausiai tapatybė yra pasiekama <...> – ji yra sąmoninga veikla ir tapatinimasis su tuo, kas mums gyvybiškai svarbiausia. Nėra ir negali būti nei tapatybės nustatymo teorijos, nei tapatybės ekspertų, kurie remdamiesi objektyviais kriterijais, nustatytų, kas yra kas.

Leonidas Donskis „Pilietinis ugdymas“

Klausimai ir užduotys

1. Kuo tiki dauguma lietuvių?
2. Kodėl autorius tai vadina iliuzija?
3. Kaip pasikeitė tapatybės samprata dabarties pasaulyje?
4. Kaip įgyjama tapatybė?
- ! 5. Ką autorius mano apie tapatybės teorijas ir tapatybės ekspertus?
- 6. Užrašykite pagrindinę teksto mintį.

5 užduotis. Bendradarbiaudami užpildykite lentelę (žr. kitame puslapyje).

Nusakant tikslą, jums gali prireikti šių frazių:

Siekia paaiškinti...

Nori apibūdinti...

Siekia įtikinti, kad...

Siekia įrodyti, kad...

Nori padėti suprasti...

1.1 Asmens tapatybė

Nr.	Kas yra autorius?	Kokiu tikslu autorius samprotauja?	Į kokius 1-3 klausimus atsakoma tekste?	Kokia yra pagrindinė teksto mintis?
1.				
2.				
3.				
4.				

1.1 Asmens tapatybė

6 uždutis. Įsivaizduokite, kad ruošiatės apskritojo stalo diskusijai apie tapatybę. *Ką jūs manote apie tapatybę? Ji paveldima, atrandama ar kuriama? Ką jums reiškia tapatybė?* Atsakydami užrašykite 2–4 sakinius. Savo mintis pagrįskite (patvirtinkite, papildykite) pasirinkto autoriaus nuomone.

Reiškiant nuomonę jums gali prireikti šių frazių:

! • *Mano nuomone, ...*
Man atrodo, ...
Mano manymu, ...
Aš manau, kad ...

Remiantis autoriaus žodžiais jums gali prireikti šių frazių:

Autoriaus (vardas, pavardė) nuomone / manymu, ...
Anot autoriaus (vardas, pavardė), ...
Pasak autoriaus (vardas, pavardė), ...
Kaip teigia autorius (vardas, pavardė), ...
Autoriaus (vardas, pavardė) teigimu, ...

7 uždutis. Lietuvių filosofas Vydūnas teigė, kad žmogaus branda vyksta trimis dvasinio augimo etapais: pirmiausia žmogus pažįsta pats save, ugdo savo žmoniškumą ir tampa *žmogumi sau*, tada mylėdamas tėvynę ir jai dirbdamas tampa *žmogumi tautai*, o galiausiai atsiveria pasauliui ir gyvena kaip *žmogus žmonijai*. **Remdamiesi atliktomis užduotimis ir skaitytais tekstais, parašykite 5–7 sakinių samprotavimo pastraipą „Ką reiškia būti žmogumi sau?“.**

